תנו לי בעלי ואשמח עמו הכא נמי [א]נימא תנו לי שושביני ואשמח עמו אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן [ב]כגון ששמח עמו ז׳ ימי משתה ולא הספיק לפורעו עד שמת לימא תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי היא דתניא המארס את האשה [ג]בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה מקום שנהגו להחזיר קדושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר קדושין אין מחזירין דברי רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין רבי יהודה הנשיא היינו תנא קמא אלא לאו תנו לי בעלי ואשמח עמו איכא בינייהו וחסורי מחסרא והכי קתני המארס את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה בד״א דהדר ביה איהו אבל מתה מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודוקא שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מאי טעמא יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ואתא רבי יהודה הנשיא למימר באמת אמרו בין מת הוא ובין מתה היא מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו לא דכולי עלמא יכולה שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ודמית הוא כ״ע לא פליגי כי פליגי שמתה היא והכא בקדושין לטיבועין ניתנו קא מיפלגי רבי נתן סבר [ד]קדושין לאו לטיבועין ניתנו ור׳ יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין ניתנו והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני הכי קאמר וסבלונות ודאי מקום שנהגו להחזיר מחזירין והני תנאי כהני תנאי דתניא קדשה בככר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה ומחזרת לו את השאר רבי יוסי אומר קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין במאי עסקינן אילימא שמתה מי אית לה כתובה ואלא שמת הוא אמאי מחזרת לו את השאר ונימא תנו לי בעלי ואשמח עמו ואלא באשת ישראל שזינתה ובמאי אי ברצון מי אית לה כתובה ואלא באונס מישרא שריא ליה ואלא באשת כהן שנאנסה ובקדושין לטיבועין ניתנו קמיפלגי רבי מאיר סבר קדושין לטיבועין ניתנו ור׳ יהודה סבר לאו לטיבועין ניתנו ורבי יוסי מספקא ליה אי לטיבועין ניתנו אי לא והלכך קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין ותרגומא נהרדעא שאר בבל מאי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מוהרי הדרי קדושי לא הדרי אמר רב פפא הלכתא בין שמת הוא בין שמתה היא [ה]והדר ביה הוא [ו]מוהרי הדרי קדושי לא הדרי הדרא בה איהי אפי׳ קדושי נמי הדרי אמימר אמר [ז]קדושי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה רב אשי אמר גיטה מוכיח עליה והא דרב אשי [ח]בדותא היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא: שהשושבינות נגבית בב״ד: ת״ר [ט]חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה ואין בה משום רבית

ואין

תנו לי בעלי. כלומר אני מזומנת להשלים תנאי קדושי דהיינו נשואין ואין העיכוב תלוי בי: **אמר רב יוסף.** בעלמא אמרי׳ תנו לי שושביני ואשמח עמו כדקאמרת אבל הכא במאי עסקינן כגון ששמח ואכל עם המת בחופתו אותו שחייב לו השושבינות ונתחייב השושבין מיד לפרעו אחרי ששמח עמו אלא שמת וייבם אחיו את אשתו ושושבינות זו הלואה היא ותחזור לאמצע. דרך שושבינות אוכל עמו ואח״כ מביא הדורון: **לימא תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי היא.** למר מחזירין קדושין אם מת הארוס ולמר אין מחזירין: **בתולה גובה מאתים.** אם מת או גירשה ונכתב לה מן האירוסין דהיכא דלא כתב לה בעיא היא בכתובות (דף פט:) ולא איפשיטא: **מקום שנהגו להחזיר קדושין מחזירין.** לקמיה מפרש לה ואזיל: **ר׳ יהודה הנשיא אומר כו׳.** לקמן פריך עלה: **דהדר ביה איהו.** חוזר בה ורוצה לגרשה הלכך תטול כתובתה מלבד קדושין. והוא הדין אם מת הוא כדמפרש ואזיל ומשום דמיבעי ליה לפרושי באנפי נפשיה טעמא דמת הוא משום תנו לי בעלי ואשמח עמו נקט הכא לישנא דהדר ביה איהו: **דמית הוא כולי עלמא לא פליגי.** דאינה מחזרת קדושין דמצית אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו כדאוקמה רב יוסף בר אבא לברייתא דלעיל: **לטיבועין ניתנו.** שאם תמות ולא יזכה לישאנה יהיו אבודין ולא יחזרו לו: ופרכינן **והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני.** במילתיה דר׳ יהודה הנשיא והיכי מוקמת לה לדידיה דלטיבועין ניתנו: **הכי קאמר.** רבי יהודה: **סבלונות ודאי.** כההוא מודינא לך דכמנהגא תליא מילתא והוא תכשיטים ששולח לארוסתו לאחר שקדשה אבל קדושין ודאי לטיבועין ניתנו: **והני תנאי.** דלקמן כי הני תנאי דלעיל דפליגי בקדושין לטיבועין ניתנו: **בככר.** כסף היינו כ״ה מנה: **בתולה גובה כו׳.** לקמן מיפרשא כולה: **בתולה גובה מאתים** זוז. דהיינו שני מנין והיינו חמשים שקל כמוהר הבתולות. מלבד קדושין תטול כתובתה: **ככר.** כ״ה מנים מנה כ״ה שקלים שקל ד׳ דינר דהיינו ד׳ זוזים: **ר׳ יהודה אומר בתולה גובה מאתים.** מן הככר של קדושין ומחזרת השאר לארוסה: **רבי יוסי אומר.** לקמיה מפרש לה: **אילימא שמתה.** היא ומשום הכי קאמר ר׳ יהודה מחזרת לו את השאר דקדושין לאו לטיבועין ניתנו: **אלא בשמת הוא.** והלכך גובה כתובתה כדין אלמנה ואמאי קמחזרת לר׳ יהודה את השאר והא אוקימנא לעיל יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו: **שזינתה.** תחת ארוס [שלה] ובאה לגבות כתובתה כשיגרשנה בעלה: **מישרא שריא ליה.** כדנפקא לן בסוטה (דף כ:) מוהיא לא נתפשה (במדבר ה) אסורה הא נתפשה מותרת ואם בא לגרשה שלא כדין למה תחזיר [לו] את השאר: **שנאנסה.** ואסורה לו כדנפקא לן (כתובות דף נא:) מוהיא לא נתפשה הא יש לך אחרת אע״פ שנתפשה אסורה ואיזו זו אשת כהן וכיון דלא פשעה לא הפסידה כתובתה לד״ה אבל בקידושיה פליגי: **ר׳ יוסי מספקא ליה.** והוו קדושין ממון המוטל בספק וחולקין ומחזרת לו את החצי או חוסכת בכתובתה ותטרוף ממנו מותר כתובתה הלכך קידשה לאלמנה בכ׳ שקלים דהיינו שמונים זוזים המ׳ זוזים צריכה להחזיר לו וחוסכת בכתובתה והוא נותן לה ל׳ חצאי שקלים דהיינו ס׳ זוז הרי נתקבלה האלמנה ק׳ זוז דהיינו מנה בכתובתה: **קדשה בל׳ שקלים.** דהיינו מאה ועשרים זוז חציים תחשוב בכתובתה דהיינו ס׳ זוז והארבעים החסרים לה הוא יתן עשרים חצאי שקל דהיינו מ׳ זוז: נראה בעיני דה״ג **אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין.** היכא דמתה אשה: **מוהרי הדרי.** שאולה אחר קדושין והן סבלונות הדרי במיתת האשה. ונראה בעיני דתרי גווני ניהנו מוהרי וסבלונות דהא גבי סבלונות נמי הכי פסקינן לה לקמן (קמו:) גבי מתני׳ דסבלונות ותרי זימני למה לי וי״ל דמוהר הוא ממון שמקדים לה עתה בימי אירוסין שיהא כותב בכתובתה כשתנשא לו ולהכי מיקרי מוהר: **גזירה שמא יאמרו.** קדושי טעות היו ולכך חזרו ונמצאו קדושין תופסין באחותה ומותרת לו: **איכא דשמע.** בהחזרת קדושין: **ולא שמע בהא.** בגט הלכך קדושין לא הדרי: **וחוזרת בעונתה.** כשישא זה אשה יחזיר לו שושבינותו ולא קודם: **ואין בה משום רבית.** אם הרבה לו בדורון יותר:

ואין

ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר קדושין כו׳. ל״ג הכא קדושין דלקמן מוקי לה בסבלונות: [ד]**ורבי** יהודה סבר באמת אמרו כו׳. ואין לומר דלמא ר׳ יהודה סבר (דכמת) היא יכולה לומר כו׳ דתנא בתרא לטפויי קא אתי: **נותן** לה שלשים חצאים. שכך היו רגילין לעשות חשבון מחצאי סלעים כדקאמר לקמן בפ׳ גט פשוט (דף קסו:) ספ״ל מלמעלה וקפ״ל מלמטה כו׳ ומפרש רבינו יעקב ספ״ל ס׳ פלגי קפ״ל ק׳ פלגי: **ורבי** יוסי מספקא ליה קדושין אי לטיבועין נתנו אי לאו לטיבועין נתנו. וא״ת ולמה חולקין הוה ליה למימר המוציא מחבירו עליו הראיה כדין כל ממון המוטל בספק כרבנן דסומכוס ולעיל בהמוכר את הבית (דף סב: ד״ה איתמר) פירשתי לה:

ואין

מסורת הש״ס

א) [כתובות נו:], ב) פי׳ לא הדר, ג) [עי׳ תוס׳ על הגליון פסחים יא.], ד) ע׳ רשב״ם מה״ד ולא מצית אמרה.

◆

מוסף רש״י

קידושין לאו לטיבועין ניתנו. שאם קידושין לאו לטיבועין ניתנו, שאם מת החתן הקידושין חוזרין (כתובות עו:).

◆

רבינו גרשום

ואמר רב יוסף לא שנו. דמחזיר אלא כשמתה היא אבל מת הוא דהיא חפסה אין מחזירין ליורשיו מאי טעמא יכולה היא כו׳ הכי נמי יכול לומר האי תנו לי שושביני שאשמח עמו ואם לאו לא אחזיר: הכא במאי עסקינן. דלא מצי למטען הכי בשכבר שמח עמו האי דמת ולא הספיק לפורעו עד שמת והואיל דכבר שמח עמו מחזיר אע״ג דמת: המארס את האשה. וכתב לה עיקר כתובה מן האירוסין: במה דברים אמורים. דגביא: דהדר ביה הבעל. מן הקדושין ונתן גט בדידה מותרין למימר תנו בעלי ואשמח עמו הא לאו הכי לא אחזיר הקדושין. אבל בדידיה לא איתרינן למימר תנו לי אשתי ואשמח עמה הא לאו הכי לא אחזיר הקדושין משום דהוא לא תפיס ברשותיה הקדושין: ואתא ר׳ יהודה למימר כו׳ ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו. אלמא דבפלוגתא דתנאי היא: א) וכשמת הוא כולי עלמא לא פליגי דיכולה לומר תנו לי בעלי כו׳ אפי׳ לר׳ יהודה ואין מחזירין. כי פליגי (בין) ר׳ נתן ור׳ יהודה הנשיא שמתה היא ובקדושין לטיבועין נתנו אי הדרי אי לא הדרי הוא דמיפלגי. ר׳ נתן סבר קדושין לאו לטיבועין נתנו משום הכי מקום שנהגו להחזיר מחזירין דלא נתנו לטיבועין. ור׳ יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין נתנו משום הכי מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין. משום דאכתי לאו תירוצא מקשינן ליה לאלתר אכתי איכא למיפרך לתרוייהו והא מקום שנהגו כו׳ ור׳ יהודה היינו ת״ק דר׳ נתן. ומתרץ לעולם ר׳ יהודה סבירא ליה קדושין לטיבועין נתנו מפיק טעמא מסיפא מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודוקא קשיא רישא והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין. ור׳ יהודה רישא מתרץ לה בסבלונות. מתנות שמשגר לה חתן זולת הקדושין והכי קאמר סבלונות ודאי באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר סבלונות מחזירין אזלינן בתר מנהג אבל קדושין לא הדרי ואי קשיא לך הא סיפא נמי דמוקמת בקדושין לר׳ יהודה קתני מקום שנהגו כו׳ הא לא קשיא ההוא שנהגו לאו דוקא אלא ראיידי דאצטריך למתני רישא דסבלונות מנהגא תנא בסיפא נמי מנהגא. ור׳ נתן נמי דאמר קדושין לאו לטיבועין נתנו מפיק טעמא מרישא מקום שנהגו להחזיר מחזירין וסיפא מוקי לה בסבלונות ונהגו דרישא לאו דוקא: והני תנאי. דפליגי בקדושין אי לטיבועין נתנו: כי הני תנאי דתניא קדשה בככר. ששים מנה וכתב לה כתובה מן האירוסין: בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה. לבד מן הככר שנתקדשה [דר״מ]. אלמא דסבר ר׳ מאיר דקדושין לטיבועין ניתנו: ר׳ יהודה אומר בתולה גובה מאתים. מן ההוא ככר והנשאר מן הככר מחזרת. אלמא דסבר דקדושין לאו לטיבועין נתנו לפיכך פורע לה מן הקדושין עצמן. טעמא דר׳ יוסי מפרש לקמן: במאי עסקי׳. ברייתא דגביא כתובה: אי בשמתה. והא הבעל יורש את אשתו: אלא שמת הוא ואמאי אמר ר׳ יהודה מחזרת לו את השאר והא מציא למימר תנו בעלי ואשמח עמו. אלא ודאי

עין משפט נר מצוה

נג א ב מיי׳ פ״ז מהל׳ זכייה ומתנה הל׳ ט׳ י׳ טוש״ע אה״ע סי׳ ס:

נד ג מיי׳ פי״ מהלכות אישות הל׳ יא ופי״ח הלכה א סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סימן נ׳ סעיף ו׳ וסי׳ סו סעיף י:

נה ד מיי׳ פ״ז מהלכות זכייה ומתנה הל׳ כא סמג עשין מח טור שו״ע אה״ע סי׳ נ סעיף ג:

נו ה מיי׳ שם הלכה יח טוש״ע שם סעיף א:

נו ו מיי׳ פ״ז מהלכות זכייה הל׳ יג טוש״ע אה״ע סי׳ ס:

◆

רבינו גרשום (המשך)

דלא מת הוא ובמאי עסקי׳ דגביא כתובתה בשזינתה: משרא שריא ליה. ואמאי גובה כלום הואיל דהיא תחת בעלה: אלא באשת כהן שנאנסה. דאפי׳ באונס אסיר׳ לי׳ דעשאה זונה: ר׳ מאיר סבר קדושין לטיבועין נתנו. וגובה כתובתה לבד הקדושין: ור׳ יהודה סבר כו׳. אלמא דפלוגתא דתנאי היא: ור׳ יוסי מספקא ליה אי לטיבועין נתנו אי לא. הלכך ממון המוטל בספק הוא וחולקין דאי פשיטא לן דלטיבועין נתנו היכא דקדשה בעשרים צריך לפרוע לה עוד לאלמנה בכתובה מנה לבד מן הקדושין ואי נמי פשיטא לן דלאו לטיבועין נתנו להיכא דקדשה בכ׳ סלעים צריך שיתן לה עוד חמש על אותם עשרים דהיינו מנה כתובת אלמנה והכי נמי מפרש להיכא דקדשה [בל׳ סלעים] דאי לטיבועין נתנו נותן לה עוד לבד מקדושין כתובה מנה אי לאו לטיבועין נתנו תחזיר לו היא ה׳ סלעים שהן על כ״ה של כתובה. אבל השתא דמספקא ליה אי לטיבועין אי לא חולקין הקדושין בשוה בינו ובינה דאי קדשה בכ׳ סלעים תעכב י׳ בידה חצי קדושין וי׳ שנשתיירו הן שלו לפיכך נותן לה עוד ל׳ חצאי סלע שהן ט״ו סלעים על י׳ סלעים שלו שנשתיירו בידה הרי כ״ה סלעים והיינו שיעור כתובה מנה. וה״נ להיכא דקדשה בל׳ סלעים חציין תטול היא לעצמה משום ספק וחציין הן של בעל ועוד צריך שיתן לה עוד כ׳ חצאי סלעים דהיינו י׳ סלעים על אותן ט״ו סלעים של קדושין שנשארו לו בידה הרי כ״ה סלעים שיעור כתובה מנה: א״ר נחמן ג) בכל מקום שנהגו להחזיר קדושין דמי. כלומר סתם עיירות של בבל שאין ידוע אם שלא נהגו בהם להחזיר אם לאו אם עומדות הן אותן עיירות וסמוכות לעיר שנהגו בה להחזיר מחזירין כמו כן אותן עיירות: ותרגומא נהרדעא. הן סתם עיירות אם סמוכה לנהרדעא עיר שמחזירין בה תדון כל נהרדעא כמוה. שאר בבל חוץ מנהרדעא מאי. כלומר היאך נוהגין: מוהרי הדרי. היינו סבלונות תכשיטין שנותן לה לאחר קדושין נהגו להחזיר אם מתה או שגירשה. קדושי לא הדרי: אמימר אמר אפילו הדרא בה היא קדושי לא הדרי. דאי הדרי דמי להו לבני אדם (דחשיב) כאילו מעולם לא קדשה. ויאמרו בני אדם מותר לו לישא אחותה וטעו הואיל דקדשה אסור לו אחותה משום ואשה אל אחותה לא תקח אבל השתא כל זמן שקדושיה בידה לא אתו למיטעי: רב אשי אמר אפי׳ אי הדרי קדושי לא אתי למטעי דמכל מקום אף על גב דהדרי קדושי גט היא צריכה מפני הקדושין. וגיטה מוכיח עליה שהיתה אשתו ואסור באחותה: ודרב אשי בדותא היא. דאי מהדרא קדושי. איכא דשמע דמהדרי קדושי וסבר דדמי כאילו לא נתקדשה כלל. ולא שמע בגט שנתן ואתי למטעי: וחוזרת בעונתה. בעת שישא זה אשה יפרע לו ולא קודם מפני שהיא כמלוה דכי היכי דמלוה לא מצי תבע בבי דינא

א) נראה דצ״ל לא דאם מת הוא דכולי עלמא כו׳. ב) צ״ל בכל מקום כו׳ וכן הגיה הת״ח כמוה״ר יב״ה לנדפו״י ועי׳ בד״ס.